

Motion till riksdagen 2016/17:2356

av **Johan Forssell m.fl. (M)**

Förslag för att uppmuntra till jämställdhet och arbete

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föräldrapenning på grundnivå, dvs. för den som inte har arbetsinkomst, begränsas till 365 dagar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhetsbonusen ska behållas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en jämställdhetsbonus som uppmuntrar till ett mer jämställt uttag av tillfällig föräldrapenning (vab) och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ska ta fram förslag på att avskaffa dagens parallella system med underhållsbidrag och underhållsstöd och ersätta dessa med en modell som innebär att fler föräldrar betalar underhåll som motsvarar den egna levnadsstandarden eller taxerade inkomsten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Det finns ett stort samhällsproblem som är kopplat till den ojämna fördelningen i uttaget av föräldrapenning. Vi vet att skillnaderna i uttag får långtgående konsekvenser för kvinnors sysselsättning, löneutveckling och framtida pensionsinkomst, och det finns tydliga tecken på att dessa skillnader även spelar en roll i de skillnader vi ser i ohälsa och sjukfrånvaro mellan kvinnor och män.

Mycket tyder på att kvinnors högre sjukfrånvaro i många fall har inslag av såväl medicinska som sociala och ekonomiska aspekter. Faktorer i arbetsmiljön samt fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete är några av de omständigheter som bidrar till att påverka skillnaden i sjukfrånvaro mellan könen. Därför riskerar kvinnor att drabbas hårdare då kvinnor fortfarande tar huvuddelen av ansvaret för det obetalda

arbetet i hemmet. Ett mer jämställt föräldraskap är därför en viktig utgångspunkt inte bara av rättviseskäl, utan det finns även ett tydligt samhällsekonomiskt intresse.

Men, vi menar att det inte går att kvotera fram lösningar på dessa komplexa situationer och samhället måste ha respekt för hur olika familjer lägger upp sin tid utanför arbetsplatsen. Däremot ska vi vara tydliga med att om vi förväntar oss att båda föräldrarna deltar fullt ut i arbetslivet, och det gör vi, med tanke på hur pensionssystemet är utformat, så bör vi ha samma förväntningar på att båda föräldrarna fullt ut tar ansvar för barn och arbetet i hemmet.

Det finns en bred konsensus av hur viktigt det är med ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen. Det är inte bara en fråga om jämställdhet och rättvisa, det är även en central del i en arbetslinje som uppmuntrar fler människor att arbeta mer. Då infinner sig frågan hur samhället ska närma sig frågan om hur föräldraförsäkringen ska, kan eller bör användas för att påverka det samhällsproblem som angivits ovan.

Moderaterna är ett parti som står upp för individens fria val, men vi är också ett parti som pragmatiskt och systematiskt arbetar för ansvarstagande, personligt ansvar, vikten av egen försörjning samt ordning och reda i samhällets ekonomi.

Det är nog så att föräldraförsäkringen som den ser ut idag är ett problem ur ett jämställdhetsperspektiv, men samtidigt är vi skeptiska till att lösningen på detta är mer kvotering.

Åtgärdsförslag för att uppmuntra till jämställdhet och arbete

Med en mer generös förskola och kortare föräldrapenning bör kraven på att göra sig anställningsbar öka för personer med försörjningsstöd. Det kan ske exempelvis genom bredare arbetssökande, deltagande i sfi-undervisning eller annan utbildningsinsats.

Utrikes födda och särskilt utrikes födda kvinnor har en svag ställning på arbetsmarknaden. Den fattigdomsfälla som framför allt många utrikes födda kvinnor hamnar i kan inte accepteras och måste bekämpas genom att se till att fler kommer i arbete och egen försörjning. Utrikes födda kvinnor har idag en sysselsättningsgrad som är 23 procentenheter lägre än för inrikes födda kvinnor. Sammantaget får en av tio utrikes födda ekonomiskt bistånd, medan bara en av hundra inrikes födda får det.

För den som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden är det avgörande att det är lätt att lämna barnen på förskola och att drivkrafterna att söka arbete är tydliga. Långa tider av frånvaro från arbetsmarknaden, exempelvis genom att kombinera bidrag och föräldrapenning på grundnivå leder till att trösklarna in till jobb blir allt högre och risken för långvarigt utanförskap ökar. För att stärka arbetslinjen för dem med långvarigt bidragsberoende krävs en växling mellan föräldrapenning och utökad förskola för dem som lever på bidrag.

Föräldrapenning på grundnivå, det vill säga för den som inte har arbetsinkomst, begränsas till 365 dagar. Samtidigt utökas rätten till förskola för barn till föräldrar som lever på försörjningsstöd.

Jämställdhetsbonusen ska behållas.

Jämställdhetsbonusen skapar en möjlighet att uppmuntra en jämnare fördelning av föräldrapenningdagarna mellan föräldrarna utan att tvinga fram en fördelning genom

kvotering. Regeringen har föreslagit att avskaffa jämställdhetsbonusen från och med 2017. Vi vill behålla jämställdhetsbonusen och avslår därför regeringens förslag.

Utred möjligheterna att införa en jämställdhetsbonus som uppmuntrar ett mer jämställt uttag av tillfällig föräldrapenning (vab)

Tillfällig föräldrapenning i samband med barns sjukdom, så kallad vab, innebär en extra utmaning för vardagspusslet för många familjer. Vi ser också, att även om män tar ett större ansvar än tidigare, så är uttaget av så kallade vab-dagar långt ifrån jämställt. Mellan 2000 och 2013 har kvinnornas andel av uttaget av föräldrapenningen minskat samtidigt som männens andel har ökat. Så ser utvecklingen däremot inte ut när det gäller ansvaret för vab där männens andel av uttaget av vab inte har förändrats under samma tidsperiod. I genomsnitt har uttaget legat runt 65–66 procent för kvinnor medan männens andel är 34–35 procent.

Vi vill därför gå vidare och utreda en jämställdhetsbonus för uttaget av vab-dagar för att skapa bättre ekonomiska förutsättningar för att uppnå ett mer jämställt familjeansvar och stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Ett reformerat system för underhåll och underhållsstöd

Dagens system med underhållsstöd fungerar inte tillräckligt bra och därför ser vi ett tydligt behov av en reform som innebär att människor ska ta ett tydligare personligt ansvar för sina barns ekonomi.

Systemet har nyligen reformerats, bland annat genom att Försäkringskassan fått ett utökat uppdrag att ge föräldrar information och stöd i frågor som gäller underhållsbidrag och underhållsskyldighet för barn, och att underhållsstöd inte längre ska lämnas om den bidragsskyldige under en viss tid i rätt ordning till Försäkringskassan har betalat det belopp som har bestämts.

Det finns i grunden ingenting negativt med att ge föräldrar information och stöd, men det löser inte det centrala problemet med två olika system för att beräkna underhåll som finns idag.

En av de mest problematiska konsekvenserna av dagens modell är att underhållsstödets maximala belopp har kommit att uppfattas som en ”normalnivå” för vad som ska utgå i form av underhåll till ett barn. Utredningen ”Fortsatt föräldrar – om ansvar ekonomi och samarbete” SOU 2011:51 konstaterade bland annat att 4 av 10 barn som då fick fullt underhållsstöd egentligen hade rätt till mer i underhåll om reglerna om underhållsbidrag hade följts. De som hade allra mest utsatt ekonomisk situation skulle i genomsnitt få cirka 1 000 kronor mer per månad om rätt underhåll betalades ut. Dessa siffror ser förmodligen annorlunda ut idag efter höjningen av underhållsstödet, men i huvudsak kvarstår problemet.

Dagens modell löser inte det grundläggande problemet med en frånvarande förälder som inte tar sitt ekonomiska ansvar fullt ut. Det löser heller inte problemet med två olika modeller som skapar ekonomiska incitament för föräldrar att välja det ena eller andra sättet. Tvärtom riskerar nuvarande regelsystem att verka konflikt drivande då föräldrarna i större utsträckning förväntas ta större ansvar själva för att komma överens om, samt sköta ekonomiska transaktioner kring, underhållet.

Så länge det finns två helt olika sätt att reglera underhåll, som baseras på olika beräkningsgrunder och lagar, kommer det att finnas ekonomiska incitament för föräldrar att välja det ena sättet framför det andra. Reglerna om underhållsbidrag är relativt komplicerade och många väljer det tryggare underhållsstödet framför högre men mindre säkra belopp. Att lösa detta i domstol är oftast tidskrävande och dyrt, dessutom ligger det i sakens natur att utgången är osäker.

Det kan också vara så att den separerade boendeföräldern använder sig av underhållsstöd för att slippa konflikter om pengar med den andra föräldern. För många är en separation där barn är inblandade en mycket känslomässig process och i dessa fall kan Försäkringskassans administrerande av underhållsstödet fungera konfliktdämpande.

Vi vill inte förespråka lösningar som i större utsträckning försöker tvinga separerade föräldrar att lösa underhållsfrågan i rättsprocesser eller genom avtal. Det finns en risk att detta skulle verka konfliktdrivande mellan föräldrarna och det löser inte det grundläggande problemet med två olika sätt att fastställa den ekonomiska ersättningen till barn hos ensamstående. Det får dessutom anses vara bäst för barnen i dessa fall om konflikter mellan föräldrarna kan motverkas i så hög utsträckning som möjligt.

Vi föreslår därför att en utredning tillsätts med uppdrag att göra om dagens konstruktion med underhållsbidrag och underhållsstöd. Det finns några utgångspunkter vi vill lyfta fram för denna utredning.

I första hand är det naturligtvis mest önskvärt att föräldrarna ska kunna komma överens om de ekonomiska frågorna. Det är bäst för barnen och det bör därför vara utgångspunkten för alla förslag inom detta område.

För de fall föräldrarna inte kan komma överens vill vi, istället för dagens modell som bygger på barnets ekonomiska behov ställt i relation till föräldrarnas ekonomiska förmåga, se en mer neutral, objektiv och förutsebar beräkning av underhållets storlek som bygger på att en viss, i förväg bestämd, procent av den frånvarande förälderns inkomst ska gå till barnet. Förslaget ska utformas med beaktande av vikten av människors incitament till arbete.

Försäkringskassan ges i uppdrag att administrera detta nya underhåll, beräkna underhållets storlek, betala ut det till boendeföräldern och kräva in motsvarande summa från den frånvarande föräldern.

I de fall där en förälder helt saknar inkomst, eller har mycket låga inkomster ska även fortsättningsvis en garanterad lägstanivå utgå.

Fördelarna med en sådan modell är att det är bäst för barnen, det är lättöverskådligt, förutsebart, minskar ekonomiska konflikter mellan föräldrarna, stärker ekonomin för ensamstående och ökar incitamenten för växelvis boende. Det finns dessutom tydliga jämställdhetsvinster i förslaget som förväntas förbättra ekonomin för boendeföräldern.

Johan Forssell (M)

Mikael Cederbratt (M)

Lotta Finstorp (M)

Carl-Oskar Bohlin (M)

Finn Bengtsson (M)

Lars-Arne Staxäng (M)

Tina Ghasemi (M)

Jörgen Warborn (M)

